

Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* (1197)

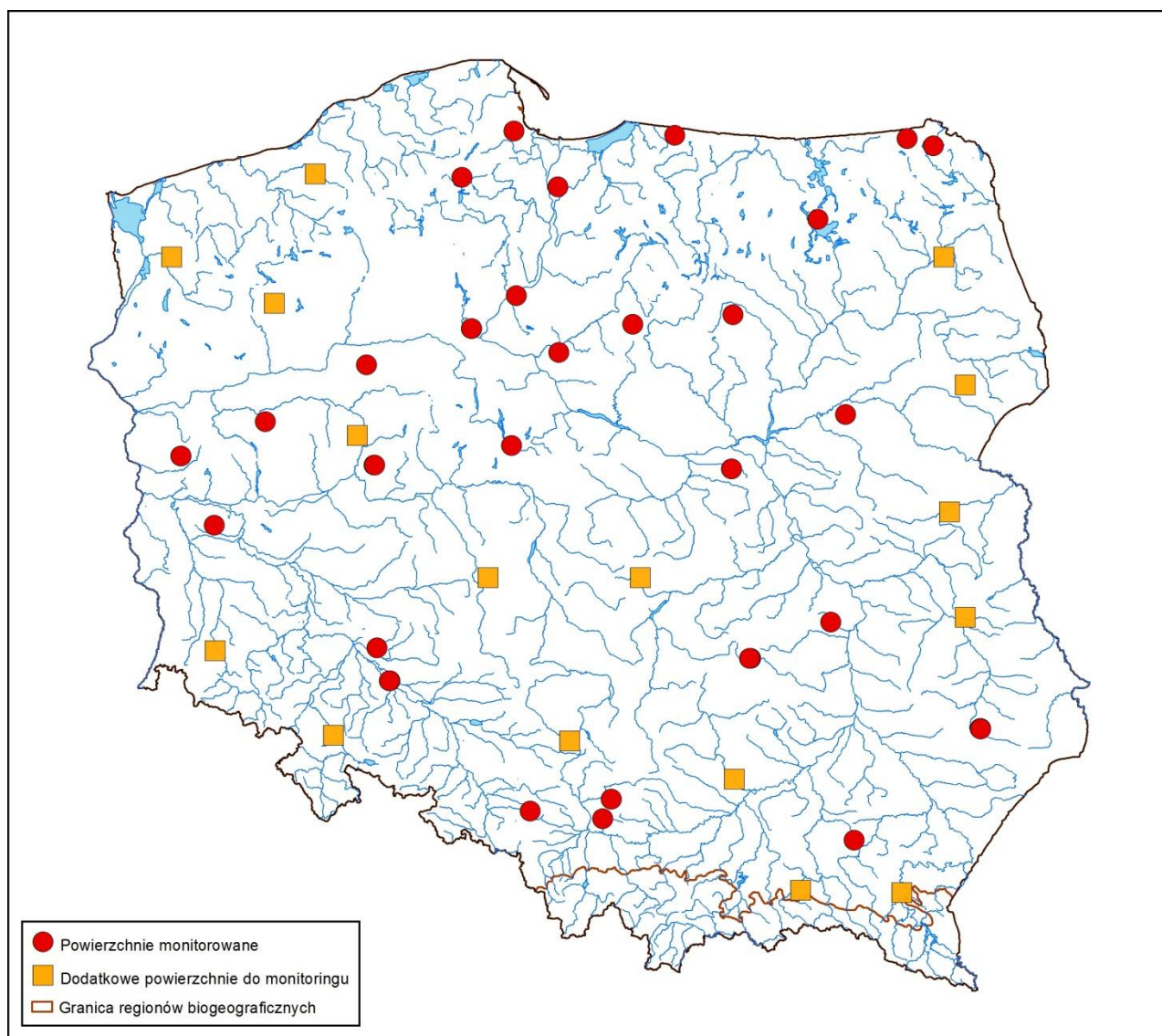

Autorzy raportu: Małgorzata Smółka, Marek Guzik

Eksperti: Błażuk Jacek, Bonk Maciej, Fritzowski Szymon, Hetmański Tomasz, Kisiel Paweł, Klimaszewski Krzysztof, Majtyka Tomasz, Miernik Katarzyna, Najbar Bartłomiej, Niewolewska Justyna, Pełnia-Iwanicka Ewa, Różański Wojciech, Rybacki Mariusz, Sikora Anna, Smółka Małgorzata, Stachyra Przemysław, Szpotkowski Kamil, Zaborowska Anna

Gatunek występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Sporadycznie spotykany również w regionie alpejskim, jednak rzadko na wysokościach większych niż 300 m n.p.m. Gatunek był monitorowany w 2010 r.

Liczba i lokalizacja stanowisk i obszarów monitoringowych

Ryc. 1. Rozmieszczenie powierzchni monitoringu płazów

Grzebiuszkę ziemną stwierdzono na 96 spośród 351 stanowisk objętych monitoringiem, co oznacza, że ponad 27% badanych miejsc rozrodu płazów było zasiedlonych przez opisywany gatunek. Wszystkie stanowiska monitoringowe, na których stwierdzono grzebiuszkę znajdują się w regionie biogeograficznym kontynentalnym: na Rostoczu (rejon Rostoczańskiego PN), Nizinie Śląskiej (okolice Wrocławia), Pojezierzu Kaszubskim, Nizinie Mazowieckiej (okolice Warszawy) i Pojezierzu Wielkopolskim (w szczególności na Ziemi Lubuskiej). Pojedyncze stanowiska znajdują się m.in. na Wyżynie Małopolskiej, Pojezierzu Mazurskim, Żuławach Wiślanych i Górnym Śląsku. Stanowiska grzebiuszki monitorowane w 2010 r. nie reprezentują w pełni rozmieszczenia geograficznego grzebiuszki ziemnej na terenie kraju. Uzasadnione jest zatem, by w dalszych etapach monitoringu rozszerzyć listę monitorowanych stanowisk o tereny do tej pory nie kontrolowane - w szczególności znajdujące się w województwach: zachodnio-pomorskim, podlaskim, lubelskim i łódzkim. Z punktu widzenia biologii gatunku i jego preferencji siedliskowych, interesujące byłoby również objęcie monitoringiem obszarów znajdujących się na granicy pionowego zasięgu grzebiuszki ziemnej (m.in. w rejonach wyżynnych i podgórskich

województw: małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego i dolnośląskiego). Taka sieć stanowisk pozwoli na właściwe i w miarę równomierne monitorowanie stanu ochrony gatunku, w tym na obserwowanie trendów w dostępności siedlisk rozrodczych.

Tab. 1. Zestawienie badanych stanowisk i obszarów, na których stwierdzono grzebiuszkę

Lp.	Nazwa stanowiska	Lokalizacja stanowiska (obszary chronione)
1.	Bydgoszcz - Fordon 1	Kujawy
2.	Bydgoszcz - Ogród Botaniczny 7	Kujawy
3.	Chrzanów 7	Małopolska
4.	Czarnów (Chojnowski 11)	Chojnowski Park Krajobrazowy
5.	Dołęga 1	Małopolska
6.	Gdańsk-Klukowo 1	Kaszuby
7.	Jęzior_1	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
8.	Jęzior_2	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
9.	Jęzior_7	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
10.	Kamionna 1	strefa ochronna Pszczewskiego Parku Krajobrazowego
11.	Kamionna 2	strefa ochronna Pszczewskiego Parku Krajobrazowego
12.	Kampinoski Park Narodowy_1	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
13.	Kampinoski Park Narodowy_3	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
14.	Kampinoski Park Narodowy_4	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
15.	Kampinoski Park Narodowy_6	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
16.	Kampinoski Park Narodowy_8	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
17.	Kampinoski Park Narodowy_9	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
18.	Kampinoski Park Narodowy_10	Mazowsze
19.	Kampinoski Park Narodowy_14	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
20.	Konieczwald 2	Żuławy Wiślane
21.	Konieczwald 3	Żuławy Wiślane
22.	Kosobudy 1	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego
23.	Kosobudy 2	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego
24.	Kosobudy 3	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
25.	Kościierzyna-Rybaki 1	Kaszuby
26.	Kościierzyna-Rybaki 2	Kaszuby
27.	Kościierzyna-Rybaki 3	Kaszuby

28.	Kościerzyna-Rybaki 4	Kaszuby
29.	Kościerzyna-Rybaki 5	Kaszuby
30.	Kościerzyna-Rybaki 6	Kaszuby
31.	Kościerzyna-Rybaki 7	Kaszuby
32.	Krępa 1	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
33.	Krępa 9	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
34.	Krępa 11	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
35.	Krępa 14	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
36.	Krępa 16	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
37.	Krępa 19	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
38.	Krępa 22	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
39.	Krępa 23	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
40.	Krępa 24	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
41.	Krępa 25	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
42.	Krępa 26	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
43.	Krępa 27	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
44.	Krępa 28	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
45.	Kumaki Dobrej 1	obszar Natura 2000 PLH020078 Kumaki Dobrej
46.	Kumaki Dobrej 2	obszar Natura 2000 PLH020078 Kumaki Dobrej
47.	Kumaki Dobrej 3	obszar Natura 2000 PLH020078 Kumaki Dobrej
48.	Kumaki Dobrej 7	obszar Natura 2000 PLH020078 Kumaki Dobrej
49.	moskol	Obszar Natura 2000 PLH140006 Dolina Zwoleńki
50.	Oława 4	Dolny Śląsk
51.	Oława 5	Dolny Śląsk
52.	Oława 6	Dolny Śląsk
53.	Oława 9	Dolny Śląsk
54.	Oława 12	Dolny Śląsk
55.	Oława 13	Dolny Śląsk
56.	Oława 15	Dolny Śląsk
57.	Oława 16	Dolny Śląsk
58.	Oława 19	Dolny Śląsk
59.	Oława R4	Dolny Śląsk
60.	Oława R5	Dolny Śląsk

61.	Podstolice 1	Wielkopolska
62.	Podstolice 8	Wielkopolska
63.	Podstolice 9	Wielkopolska
64.	Robakowo 1	Wielkopolska
65.	Robakowo 2	Wielkopolska
66.	Roztoczański Park Narodowy_Chropaczów Duży	Roztoczański Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLH060017 Roztocze Środkowe
67.	RPN_Echo_2	Roztoczański Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLH060017 Roztocze Środkowe, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
68.	Roztoczański Park Narodowy_Oźga	Roztoczański Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLH060017 Roztocze Środkowe, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
69	Skarżysko-Kamienna 1	Wyżyna Kielecka
70	Stajnia Chojnów (Chojnowski 6)	Stanowisko położone na granicy Chojnowskiego Parku Krajobrazowego
71	Szczygłowice 7	Górny Śląsk
72	Torzym 1	Ziemia Lubuska
73	Torzym - Różnówka 8	Ziemia Lubuska
74	Uroczysko Jęzior_3	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
75	Uroczysko Jęzior_4	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
76	Uroczysko Jęzior_5	otulina Roztoczańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze
77	URWITAŁT_10	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
78	URWITAŁT_3	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
79	URWITAŁT_5	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
80	URWITAŁT_6	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
81	URWITAŁT_7	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
82	URWITAŁT_8	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
83	URWITAŁT_9	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
84	Wał Ruda 1	Małopolska
85	Za siatką (Chojnowski 7)	Chojnowski Park Krajobrazowy
86	Zielona Góra - Ochla 1	Ziemia Lubuska
87	Zielona Góra - Ochla 2	Ziemia Lubuska
88	Zielona Góra - Ochla 9	Ziemia Lubuska
89	Zielona Góra - Ochla 13	Ziemia Lubuska
90	Zielona Góra - Ochla 17	Ziemia Lubuska

91	Zielona Góra - Ochla 19	Ziemia Lubuska
92	Zielona Góra - Ochla 23	Ziemia Lubuska
93	Zielona Góra - Ochla 24	Ziemia Lubuska
94	Zielona Góra - Ochla 18	Ziemia Lubuska
95	Żabieniec 1 (Chojnowski 8)	Chojnowski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLH140039 Stawy w Żabieńcu
96.	Żabieniec 3 (Chojnowski 10)	Chojnowski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLH140039 Stawy w Żabieńcu

Wyniki badań i ocena stanu ochrony

Podsumowanie wyników badań wskaźników na stanowiskach

Charakterystyki populacyjne

Chociaż nie przyjęto żadnych wskaźników stanu populacji gatunku i na wszystkich stanowiskach określono go jako nieznany, to jednak na wszystkich stanowiskach, oprócz samej obecności gatunku, notowano liczbę obserwowanych osobników dorosłych, młodocianych, kijanek i jaj (skrzeku); ponadto rejestrowano też głosy godowe.

Dominowały stwierdzenia larw (kijanek), które odnotowano na 56 stanowiskach (czyli na ok. 58% wszystkich stanowisk grzebiuszki); w dalszej kolejności były to: głosy godowe – na 44 stanowiskach (ok. 46%), osobniki dorosłe – na 31 stanowiskach (ok. 32%), jaja – na 18 stanowiskach (ok. 19%) i osobniki młodociane – na 6 stanowiskach (ok. 6%). Najefektywniejszą metodą stwierdzenia gatunku na stanowisku okazała się więc obserwacja larw oraz nasłuchiwanie głosów godowych, co potwierdza opisane we wcześniejszych rozdziałach trudności w obserwacji osobników dorosłych i pozostałych stadiów rozwojowych tego gatunku. Wiele stanowisk grzebiuszki ziemnej było zidentyfikowanych na podstawie więcej niż jednej metody obserwacji. Poniżej przedstawiono krótkie podsumowanie zebranych w trakcie kontroli terenowych danych o liczebności i rozrodzie grzebiuszki ziemnej na monitorowanych stanowiskach.

Liczebność

Najbardziej efektywną metodą określania liczebności grzebiuszki ziemnej na stanowisku okazało się bezpośrednie liczenie kijanek oraz nasłuchiwanie głosów godowych; w dalszej zaś kolejności obserwacja osobników dorosłych, młodocianych i skrzeku. Liczebność osobników dorosłych (stwierdzonych łącznie na 31 stanowiskach) zawierała się w zakresie od 1 do ok. 200 osobników. Najczęściej, bo na 21 stanowiskach, ich liczba mieściła się w granicach od 1-10 osobników; tylko dla czterech stanowisk był to zakres od 30-65 i dla jednego stanowiska zakres 101-200 osobników (stanowisko Roztoczański Park Narodowy – Oźga). W przypadku 5 stanowisk nie podano dokładnej liczby zaobserwowanych osobników.

Osobniki młodociane zaobserwowano jedynie na 6 stanowiskach: Bydgoszcz – Fordon 1, Kosobudy 2, Kosobudy 3, Roztoczański Park Narodowy – Oźga, Zielona Góra – Ochla 18, Zielona Góra – Ochla 19. Na połowie z nich liczba osobników młodocianych wahała się w granicy 2-3 osobników; dla trzech pozostałych stanowisk nie podano dokładnej liczby zaobserwowanych osobników. Larwy (kijanki) grzebiuszki stwierdzono na 56 stanowiskach, a ich liczebność wahała

się w granicach od 1 do setek (najwyższa, konkretna podana wartość to 250 kijanek dla stanowiska Czarnów – Chojnowski 11). Najczęściej jednak wartość ta wynosiła od 1-10 larw (30 stanowisk); w dalszej kolejności 11-50 (6 stanowisk), powyżej 50 (4 stanowiska), nie określono natomiast liczebności dla 28 stanowisk. Obecność jaj (skrzeku) stwierdzono na 18 stanowiskach, przy czym liczba zaobserwowanych złożów wahała się od 1 do 14. Głosy godowe stwierdzono na 44 stanowiskach, przy czym na 31 stanowiskach zanotowano poniżej 10-ciu odzywających się osobników. Liczebność głosów godowych na pozostałych stanowiskach kształtowała się następująco: trzy stanowiska z osobnikami w liczbie 10-35, dwa stanowiska z osobnikami w liczbie ok. 100 oraz jedno stanowisko z osobnikami w liczbie ok. 700 (było to najliczniejsze stwierdzenie; stanowisko Zielona Góra – Ochla 19). Z powodu niewystarczającej liczby stanowisk i dużej różnorodności typów zbiorników, w jakich spotykano grzebiuszkę, nie było możliwości powiązania liczebności gatunku z konkretnym rodzajem zbiornika. Z dodatkowych informacji podawanych przez ekspertów lokalnych wynikało natomiast, że na przynajmniej 25 stanowiskach grzebiuszka była już obserwowana w poprzednich latach.

Rozród

Spośród 96 stanowisk, na których zaobserwowano grzebiuszkę ziemną, na 84 stwierdzono obecność larw i/lub jaj (skrzeku) i/lub zarejestrowano głosy godowe – i taką właśnie liczbę stanowisk uznano za stanowiska rozrodcze.

Wskaźniki stanu siedliska

Tab. 2. Zestawienie ocen zbiorczego wskaźnika jakości siedlisk na badanych stanowiskach żaby moczarowej

Wskaźnik	Ocena			
	FV	U1	U2	XX
Zbiorczy wskaźnik jakości siedlisk	59	36	0	1

Na większości stanowisk (ponad 61%), zbiorczy wskaźnik jakości siedlisk wskazuje na stan właściwy (FV). Ocenę U1, czyli stan niezadowolający przypisano z kolei 37,5% stanowisk. Generalnie dobry wynik w ocenie tego wskaźnika może wynikać m.in. z faktu, że ponad 50% monitorowanych miejsc rozrodu płazów znajduje się na obszarach w różnoraki sposób ustawowo chronionych, a więc reprezentujących obszary cenne przyrodniczo i o ograniczonej działalności człowieka. Oceny U2 (stan zły) nie przyznano żadnemu stanowisku; na jednym wskaźnik określono jako XX (nieznany) i podkreślono potrzebę jego dalszych badań. W nielicznych przypadkach (8), ocena ekspercka stanu siedliska nie zgadza się z oceną wg zbiorczego wskaźnika: w 7 przypadkach jest niższa, w 1 przypadku wyższa.

Poniżej opisano, jak kształtowały się poszczególne składowe zbiorczego wskaźnika jakości siedlisk na monitorowanych stanowiskach w skali FV/U1/U2.

• Stopień zarośnięcia lustra wody przez roślinność

Na 70 stanowiskach (prawie 73% wszystkich stanowisk z grzebiuszką), pokrycie roślinnością lustra wody wynosiło od 30 – 100%. Dla 18 stanowisk mieściło się w zakresie 0-10%, dla 5 zbiorników w

zakresie 11-29%; natomiast dla 3 stanowisk wskaźnik ten nie został określony. Brak lub słabo rozwinięta roślinność w zbiorniku obniża wartość tej składowej.

- **Siedlisko w promieniu do 100m**

Wskaźnik ten, określający łączny procentowy udział w otoczeniu: terenów uprawnych, łąk, lasów, nieużytków/ugorów dla 76 zbiorników (czyli prawie 95% wszystkich stanowisk z grzebiuszką) wyniósł 45-100% powierzchni, dla 18 zbiorników 10-44,9%, a tylko dla dwóch zbiorników - poniżej 10%.

- **Odległość do najbliższego lasu**

Na 70 stanowiskach (ok. 73% wszystkich stanowisk na których stwierdzono grzebiuszkę) odległość do najbliższego lasu mieściła się w granicy 0-100 metrów. Na 21 stanowiskach odległość ta wynosiła 101 - 800 metrów, natomiast tylko w przypadku 4 stanowisk była większa niż 800 metrów (dla jednego stanowiska odległość ta nie została określona).

- **Wysokość n.p.m.**

Wszystkie badane stanowiska znajdowały się w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Na każdym z tych stanowisk wysokość bezwzględna nie przekraczała 300m n.p.m., więc składowa ta nie różnicuje wartości zbiorczego wskaźnika stanu siedlisk na stanowiskach.

- **Podłoże zbiornika w strefie brzegowej**

Na 70 stanowiskach (tj. na ok. 73% wszystkich stanowisk z grzebiuszką) stwierdzono, że podłoże zbiornika w strefie brzegowej to osady organiczne. W dalszej kolejności był to żwir (na 9 stanowiskach), piasek (na 7 stanowiskach), glina (na 6 stanowiskach), gleba (na 3 stanowiskach), a dla 1 stanowiska wskaźnik ten nie został określony.

- **Dominujący typ linii brzegowej**

Najczęściej stwierdzonym typem linii brzegowej był typ trawiasty - stwierdzony na 52 stanowiskach (czyli na ok. 54% wszystkich stanowisk z występującą grzebiuszką) oraz typ gruntowy - stwierdzony na 30 stanowiskach (ok. 31%). Trzeci w kolejności typ, jakim był szuwar - zanotowano na 8 stanowiskach. Wszystkie pozostałe kategorie (kamienny, piaszczysty, wzmocniony palikami, zadrzewiony, z występującymi turzycowiskami, gruntowo-trawiasty) stwierdzone były tylko na pojedynczych stanowiskach.

- **Obecność płycizn**

Obecność płycizn (głębokość max. 30cm) występujących na 40-100% długości linii brzegowej stwierdzono na 49 stanowiskach, czyli na ok. 51% wszystkich stanowisk z grzebiuszką (w tym: na 29 stanowiskach ich udział wynosił dokładnie 100%). Na 24 stanowiskach płycizny zajmowały 0-10% długości linii brzegowej, na 17 stanowiskach 11-39%, a na 6 stanowiskach nie został ten wskaźnik określony.

- **Jakość wody**

Na 67 stanowiskach (69,8% wszystkich stanowisk ze stwierdzoną grzebiuszką) jakość wody określono jako "średnią", na 20 stanowiskach (20,8%) jako "wysoką", na 8 stanowiskach (8,3%) jako "niską" (sa to stanowiska: Czarnów_Chojnowski 11, Kampinoski Park Narodowy 10, Kumaki Dobrej 2, Oława 19, Skarżysko-Kamienna 1, Urwitałt 3, Utwitałt 6, Zielona Góra_Ochla 9). W przypadku jednego stanowiska wskaźnik ten nie został określony.

Tab. 3. Oceny parametrów stanu ochrony grzebiuszki ziemnej na badanych stanowiskach

Lp.	Stanowiska	Oceny			
		stan populacji	stan siedliska – wskaźnik zbiorczy (ocena wykonawcy)	perspektywy	ocena ogólna*
1.	Bydgoszcz - Fordon 1	XX	FV	U1	U1
2.	Bydgoszcz - Ogród Botaniczny 7	XX	FV	U1	U1
3.	Chrzanów 7	XX	FV	U1	U1
4.	Czarnów (Chojnowski 11)	XX	FV	FV	FV
5.	Dołęga 1	XX	FV (U1)	U1	U1
6.	Gdańsk-Klukowo 1	XX	U1	U1	U1
7.	Jęzior_1	XX	FV	XX	XX (FV)
8.	Jęzior_2	XX	FV	FV	FV
9.	Jęzior_7	XX	U1 (U2)	XX	XX
10.	Kamionna 1	XX	U1	FV	U1
11.	Kamionna 2	XX	U1	FV	U1
12.	Kampinoski Narodowy_1 Park	XX	FV	FV	FV
13.	Kampinoski Narodowy_3 Park	XX	FV	FV	FV
14.	Kampinoski Narodowy_4 Park	XX	U1	U1	U1
15.	Kampinoski Narodowy_6 Park	XX	FV	U1	U1
16.	Kampinoski Narodowy_8 Park	XX	FV	FV	FV
17.	Kampinoski Narodowy_9 Park	XX	FV	FV	FV
18.	Kampinoski Narodowy_10 Park	XX	U1	U1	U1
19.	Kampinoski Narodowy_14 Park	XX	FV	FV	FV
20.	Konieczwald 2	XX	FV	U1	U1
21.	Konieczwald 3	XX	U1	U1	U1
22.	Kosobudy 1	XX	FV (U1)	XX	XX
23.	Kosobudy 2	XX	FV (U1)	XX	XX
24.	Kosobudy 3	XX	FV (U2)	XX	XX
25.	Kościerzyna-Rybaki 1	XX	FV	FV	FV
26.	Kościerzyna-Rybaki 2	XX	U1	FV	U1
27.	Kościerzyna-Rybaki 3	XX	U1	FV	U1

28.	Kościerzyna-Rybaki 4	XX	FV	FV	FV
29.	Kościerzyna-Rybaki 5	XX	U1	FV	U1
30.	Kościerzyna-Rybaki 6	XX	FV	FV	FV
31.	Kościerzyna-Rybaki 7	XX	U1	FV	U1
32.	Krępa 1	XX	FV	FV	FV
33.	Krępa 9	XX	FV	FV	FV
34.	Krępa 11	XX	U1	FV	U1
35.	Krępa 14	XX	FV	FV	FV
36.	Krępa 16	XX	FV	FV	FV
37.	Krępa 19	XX	FV	FV	FV
38.	Krępa 22	XX	U1	FV	U1
39.	Krępa 23	XX	FV	FV	FV
40.	Krępa 24	XX	U1	FV	U1
41.	Krępa 25	XX	FV	FV	FV
42.	Krępa 26	XX	FV	FV	FV
43.	Krępa 27	XX	FV	FV	FV
44.	Krępa 28	XX	FV	FV	FV
45.	Kumaki Dobrej 1	XX	U1	U1	U1
46.	Kumaki Dobrej 2	XX	U1	U1	U1
47.	Kumaki Dobrej 3	XX	U1 (FV)	FV	U1
48.	Kumaki Dobrej 7	XX	XX	U1	XX
49.	moskol	XX	FV	FV	FV
50.	Oława 4	XX	FV	U1	U1
51.	Oława 5	XX	FV	FV	FV
52.	Oława 6	XX	FV	FV	FV
53.	Oława 9	XX	FV	FV	FV
54.	Oława 12	XX	FV	FV	FV
55.	Oława 13	XX	FV	FV	FV
56.	Oława 15	XX	U1	U1	U1
57.	Oława 16	XX	U1	FV	U1
58.	Oława 19	XX	FV	U1	U1
59.	Oława R4	XX	U1	FV	U1
60.	Oława R5	XX	U1	FV	U1
61.	Podstolice 1	XX	FV (U1)	U1	U1
62.	Podstolice 8	XX	FV	U1	U1
63.	Podstolice 9	XX	FV	U1	U1
64.	Robakowo 1	XX	FV	U1	U1
65.	Robakowo 2	XX	U1	U1	U1
66.	Roztoczański Park Narodowy_Chropaczów Duży	XX	FV	FV	FV
67.	RPN_Echo_2	XX	U1 (U2)	FV	U1
68.	Roztoczański Park	XX	FV	FV	FV

	Narodowy_Oźga				
69.	Skarżysko-Kamienna 1	XX	U1	U1	U1
70.	Stajnia Chojnów (Chojnowski 6)	XX	U1	U1	U1
71.	Szczygłowice 7	XX	U1	U1	U1
72.	Torzym 1	XX	U1	U1	U1
73.	Torzym - Różnówka 8	XX	U1	U1	U1
74.	Uroczysko Jęzior_ 3	XX	FV	FV	FV
75.	Uroczysko Jęzior_ 4	XX	FV	FV	FV
76.	Uroczysko Jęzior_ 5	XX	FV	FV	FV
77.	URWITAŁT_10	XX	FV	U1	U1
78.	URWITAŁT_3	XX	U1	U1	U1
79.	URWITAŁT_5	XX	FV	U1	U1
80.	URWITAŁT_6	XX	U1	U1	U1
81.	URWITAŁT_7	XX	FV	U1	U1
82.	URWITAŁT_8	XX	FV	U1	U1
83.	URWITAŁT_9	XX	FV	U1	U1
84.	Wał Ruda 1	XX	FV	U1	U1
85.	Za siatką (Chojnowski 7)	XX	U1	U1	U1
86.	Zielona Góra - Ochla 1	XX	U1	U1	U1
87.	Zielona Góra - Ochla 2	XX	U1	U1	U1
88.	Zielona Góra - Ochla 9	XX	FV	U1	U1
89.	Zielona Góra - Ochla 13	XX	FV	FV	FV
90.	Zielona Góra - Ochla 17	XX	FV	U1	U1
91.	Zielona Góra - Ochla 19	XX	FV	U1	U1
92.	Zielona Góra - Ochla 23	XX	U1	U1	U1
93.	Zielona Góra - Ochla 24	XX	U1	U1	U1
94.	Zielona Góra - Ochla 18	XX	FV	U1	U1
95.	Żabieniec 1 (Chojnowski 8)	XX	FV	FV	FV
96.	Żabieniec 3 (Chojnowski 10)	XX	U1	FV	U1
	RAZEM	96 XX	59 FV (55) 36 U1 (37) 0 U2 (3) 1 XX (1)	48 FV 43 U1 0 U2 5 XX	33 FV (34) 57 U1 0 U2 6 XX (5)

*osobno z uwzględnieniem oceny siedisk w oparciu o zbiorczy wskaźnik jakości siedliska i oparciu o ocenę eksperta wykonującego prace (w nawiasie)

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedliska (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) oceniono jako właściwy (FV) wynosi ponad 61 %; niezadowolający (U1) - ok. 37,5%; niezany (XX) – ok. 1%; natomiast stanowisk, których stan oceniono by jako zły (U2) – nie stwierdzono. Wśród

stanowisk z oceną U1 głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk okazały się: „odległość do najbliższego lasu”, „podłoże zbiornika w strefie brzegowej” oraz „siedlisko w promieniu do 100m”. W ośmiu przypadkach (tj. na 8,3% stanowisk) opinia eksperta wykonującego prace monitoringowe sugeruje, że ocena stanu siedliska powinna być inna niż ta, na którą wskazuje zbiorczy wskaźnik jakości siedlisk: w siedmiu przypadkach była to ocena niższa, w jednym przypadku ocena wyższa. Gdyby wziąć pod uwagę komentarze ekspertów, procentowy udział poszczególnych stanów siedlisk kształtowałby się następująco: właściwy (FV) – 57%, niezadowolający (U1) – 39%, zły (U2) – 3%, nieznany (XX) – 1%.

Perspektywy zachowania z uwzględnieniem negatywnych oddziaływań i zagrożeń: Na 48 stanowiskach (czyli 50% procentach wszystkich stanowisk ze stwierdzoną grzebiuszką) perspektywy zachowania gatunku określono jako właściwe (FV), na 43 stanowiskach (ok. 45%) – niezadowolające, na 5 stanowiskach (ponad 5%) – nieznane; nie zanotowano natomiast stanowisk z oceną złą (U2). Na ocenę perspektyw zachowania gatunku rzutowały przede wszystkim stwierdzone na stanowiskach negatywne oddziaływania i przewidywane zagrożenia. Oto najważniejsze z nich (w nawiasie podano liczbę stanowisk, na których je określono): wysychanie, zarastanie i wypływanie zbiorników (31 stanowisk); odpady i zanieczyszczenia wód w zbiornikach (26 stanowisk); zmiana stosunków wodnych (15 stanowisk); obecność infrastruktury drogowej (11 stanowisk); drapieżnictwo i konkurencja ze strony ryb (10 stanowisk); chemizacja rolnictwa (9 stanowisk); turystyka aktywna – w tym m.in. rozjeżdżanie zbiorników przez pojazdy kołowe: quady, motory crossowe, auta terenowe (9 stanowisk); zarybianie zbiorników i intensyfikacja hodowli ryb (7 stanowisk); ogólna antropopresja (7 stanowisk); wędkarstwo (6 stanowisk); wypalanie roślinności (4 stanowiska). Na pojedynczych stanowiskach stwierdzono również zagrożenia związane z: obecnością gatunku inwazyjnego (szop pracz *Procyon lotor*); wydobyciem piasku/żwiru; powstawaniem rozproszonej zabudowy jednorodzinnej.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 33 stanowiskach (ok. 34% wszystkich stanowisk z grzebiuszką ziemną). Na 57 stanowiskach (ok. 59%) stan gatunku określono jako niezadowolający (U1), a dla 6 stanowisk (ok. 6%) jako nieznany – głównie z uwagi na niejasne perspektywy zachowania. Nie stwierdzono natomiast żadnego stanowiska z kategorią U2 (stan zły). We wszystkich stanowiskach o ocenie ogólnej właściwej (FV), zarówno siedlisko jak i perspektywy również były ocenione na poziomie FV. Ocenę ogólną U1 przyjmowały stanowiska, które dla przynajmniej jednego ze wskaźników (określających siedlisko bądź perspektywy) uzyskały ocenę U1.

W przypadku jednego stanowiska, ocena ekspercka różniła się od tej, na którą wskazuje wskaźnik oceny ogólnej (jest: XX, według eksperta stanowisko powinno być FV). Gdyby uwzględnić tą sugestię, rozkład procentowy uzyskanych wyników zmieniłby się tylko nieznacznie: ok.35% stanowisk z oceną FV, 59% stanowisk z oceną U1 i ok.5% stanowisk z oceną XX.

Gatunki obce: Spośród 96 stanowisk, na których zaobserwowano grzebiuszkę ziemną – na 14 stwierdzono również występowanie gatunków obcych. Z roślin była to: moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* Michx. (zanotowana na 4 stanowiskach); ze zwierząt: sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus* Le Sueur, 1819 (na jednym stanowisku); norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777 (na trzech stanowiskach); jenot *Nyctereutes procyonoides* Gray, 1834 (na jednym stanowisku); trawianka *Perccottus glenii* Dybowski, 1877 (na jednym stanowisku, bardzo liczna!);

szop pracz *Procyon lotor* Linnaeus, 1758 (na dwóch stanowiskach); żółw ozdobny *Trachemys scripta* Wied, 1839 (na jednym stanowisku).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 96 monitorowanych stanowisk grzebiuszki ziemnej – 17 zlokalizowanych jest na obszarach Natura 2000. Grzebiuszka ziemna nie figuruje na liście II załącznika Dyrektywy Siedliskowej, w związku z czym nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000. W poniższej tabeli przedstawiono jedynie informację, w jakich obszarach Natura 2000 znajdowały się stanowiska grzebiuszki.

Tab. 4. Występowanie grzebiuszki ziemnej na badanych obszarach Natura 2000

Obszar	Liczba stanowisk
Dolina Zwoleńki (PLH140006)	1
Kumaki Dobrej (PLH020078)	4
Ostoja Nidziańska (PLH260003)	1
Puszcza Kampinoska (PLC140001)	6
Roztocze Środkowe (PLH060017)	3
Stawy w Żabieńcu (PLH140039)	2

Stan ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego

Tab. 5. Ocena stanu ochrony gatunku w badanym regionie biogeograficznym

Region	Oceny			
	Stan populacji	Stan siedliska	Perspektywy	Ocena ogólna
Region biogeograficzny kontynentalny	XX	FV	U1	U1

Stanowiska grzebiuszki ziemnej monitorowane w 2010 roku nie stanowią jeszcze w miarę pełnej reprezentacji krajowych stanowisk tego gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym. W oparciu o wyniki z pierwszego etapu prac monitoringowych, można jednak dokonać próby wstępnej oceny ogólnego stanu ochrony tego gatunku. Jak wynika z badań, kształtuje się on na poziomie niezadowolającym (U1). Wynika to w głównej mierze z niezadowolających perspektyw zachowania, na co wpływa: m.in. naturalny zanik płytkich, dogodnych do rozrodu grzebiuszki zbiorników; osuszanie i melioracje terenów podmokłych; zmiany w użytkowaniu ziemi, w tym chemizacja rolnictwa i likwidacja polnych miedz, zadrzewień i oczek wodnych; zanieczyszczenia zbiorników wodnych; rozwój infrastruktury drogowej, itp. Aktualny stan siedliska oceniono natomiast w większości jako właściwy, co potwierdzają zarówno otrzymane wyniki, jak i subiektywne opinie ekspertów lokalnych, badających te stanowiska w terenie.